DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 6 juli 2000 *

I mål C-236/99,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av G. Valero Jordana, rättstjänsten, och O. Couvert-Castéra, nationell tjänsteman med förordnande vid rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, delgivningsadress: rättstjänsten, C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

sökande,

mot

Konungariket Belgien, företrätt av rådgivaren A. Snoecx, utrikes-, utrikeshandels- och utvecklingsbiståndsministeriets rättsavdelning, i egenskap av ombud, biträdd av advokaterna F.P. Louis och A. Vallery, Bryssel, delgivningsadress: Belgiens ambassad, 4, rue des Girondins, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: franska.

angående en talan om fastställelse av att Konungariket Belgien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (EGT L 135, s. 40; svensk specialutgåva, område 15, volym 10, s. 93), särskilt dess artikel 17, genom att till kommissionen meddela ett program för genomförandet av detta direktiv som inte är förenligt med direktivet vad avser huvudstadsregionen Bryssel,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.C. Moitinho de Almeida samt domarna R. Schintgen, J.-P. Puissochet, G. Hirsch och F. Macken (referent),

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören D. Louterman-Hubeau,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 26 januari 2000,

och efter att den 16 mars 2000 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 23 juni 1999, med stöd av artikel 226 EG väckt talan om fastställelse av att Konungariket Belgien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (EGT L 135, s. 40; svensk specialutgåva, område 15, volym 10, s. 93, nedan kallat direktivet), särskilt dess artikel 17, genom att till kommissionen meddela ett program för genomförandet av detta direktiv som inte är förenligt med direktivet vad avser huvudstadsregionen Bryssel.

2 Enligt dess artikel 1 gäller direktivet hopsamling, rening och utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse samt rening och utsläpp av avloppsvatten från vissa industrisektorer.

3 I artikel 2 i direktivet definieras "avloppsvatten från tätbebyggelse" som "spillvatten från hushåll eller en blandning av hushållsspillvatten och industrispillvatten eller dagvatten".

4 I artikel 3.1 andra stycket i direktivet anges att medlemsstaterna, i fråga om utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse till sådana recipienter som enligt definitionen i artikel 5 betraktas som känsliga områden, skall säkerställa att ledningsnät byggs ut för tätorter med över 10 000 personekvivalenter senast den 31 december 1998. I direktivets artikel 2 definieras personekvivalent som "den

mängd nedbrytbart organiskt material som har en biokemisk syreförbrukning på 60 g löst syre per dygn under fem dygn (BOD5)".

5 De allmänna regler som skall tillämpas på det avloppsvatten som direktivet avser återfinns i dess artikel 4.

6 I artikel 5.1 i direktivet föreskrivs att medlemsstaterna senast den 31 december 1993 skall ange känsliga områden enligt kriterierna i bilaga 2. I punkt 2 i denna bestämmelse föreskrivs att "medlemsstaterna skall säkerställa att avloppsvatten från tätbebyggelse som tas om hand genom ledningsnät, senast den 31 december 1998 skall undergå mer långtgående rening före utsläpp i känsliga områden än vad som följer av artikel 4 om avloppsvattnet härrör från tätorter med mer än 10 000 personekvivalenter".

7 I artikel 8.1 i direktivet anges att medlemsstaterna, i undantagsfall som sammanhänger med tekniska problem och som avser geografiskt avgränsade befolkningsgrupper, kan lämna en särskild begäran till kommissionen om en förlängd tidsfrist för att uppfylla kraven i artikel 4. Enligt punkt 2 i denna artikel skall i denna begäran, som skall motiveras, de tekniska svårigheter som uppstått redovisas, och den skall innehålla ett åtgärdsprogram med en lämplig tidsplan, som skall tillämpas för att uppnå syftet med detta direktiv. Denna tidsplan skall ingå i det program för genomförandet som avses i artikel 17. I punkt 3 föreskrivs att den förlängda tidsfrist som avses i punkt 1 inte får bestämmas längre än till och med den 31 december 2005.

8 I artikel 17 föreskrivs att medlemsstaterna senast den 31 december 1993 skall upprätta ett program för genomförandet av direktivet och att de senast den 30 juni 1994 skall lämna uppgifter om programmet till kommissionen.

9 Genom lagen av den 8 augusti 1980 har ansvaret för rening av avloppsvatten i Belgien regionaliserats och omfattas numera av den behörighet som tillkommer de olika regionerna i Konungariket Belgien.

10 Den 23 mars 1994 antog regeringen för huvudstadsregionen Bryssel en förordning om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, vari föreskrivs att denna region skall förses med ett system för uppsamling av avloppsvatten från tätbebyggelse som uppfyller de krav som ställs samt ett system för rening före utsläpp senast den 31 december 1998. För övrigt har Senne, det vattendrag som tar emot avloppsvattnet från Brysselområdet, utsetts som känsligt område i den mening som avses i direktivet med avseende på huvudstadsregionen Bryssel.

11 Genom skrivelse av den 28 maj 1996 meddelade huvudstadsregionen Bryssel kommissionen sitt program för rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, i vilket uppsamling och rening av avloppsvattnet planerades ske i slutet av år 2003. I samma skrivelse framställdes en begäran till kommissionen om förlängning av fristen för genomförande av direktivet, med hänsyn till budgetbegränsningar och pågående investeringar.

12 Genom skrivelse av den 3 juli 1996 överlämnade de belgiska myndigheterna, inom ramen för sin skyldighet att till kommissionen överlämna ett program för genomförande av direktivet, det program som utarbetats av huvudstadsregionen. Genom skrivelse av den 30 september 1997 uppmärksammade kommissionen de belgiska myndigheterna på att detta program inte uppfyllde direktivets krav. De belgiska myndigheterna svarade genom skrivelse av den 18 november 1997.

13 Kommissionen ansåg att Konungariket Belgien hade meddelat ett genomförandeprogram som inte var förenligt med direktivet såvitt avsåg huvudstadsregionen

Bryssel och förelade Belgien genom skrivelse av den 27 maj 1998 att yttra sig över sin eventuella underlåtenhet att uppfylla skyldigheterna enligt direktivet.

14 När de belgiska myndigheterna inte svarade på detta riktade kommissionen den 17 december 1998 ett motiverat yttrande till Konungariket Belgien med hänvisning till att denna medlemsstat, i strid med direktivet och särskilt med dess artikel 17, hade meddelat ett program för genomförande av direktivet som inte var förenligt med detta såvitt avsåg huvudstadsregionen Bryssel.

15 Genom skrivelser av den 25 januari och den 17 mars 1999 underrättade de belgiska myndigheterna kommissionen om det upphandlingsförfarande som igångsatts för tilldelning av arbetet med att uppföra de reningsverk som var nödvändiga för att följa direktivet.

16 Under dessa omständigheter väckte kommissionen denna talan.

17 Kommissionen har anfört att det är ostridigt att det tätortsområde som Bryssel utgör är en tätort med över 10 000 personekvivalenter och att de belgiska myndigheterna med tillämpning av artikel 5 i direktivet har angett Sennes avrinningsområde som ett känsligt område. Kommissionen anser därför att de belgiska myndigheterna med tillämpning av artikel 3 i direktivet borde ha tillsett att ett system för uppsamling av avloppsvatten från tätbebyggelse infördes senast den 31 december 1998 i huvudstadsregionen Bryssel.

18 Kommissionen anser även att de belgiska myndigheterna med tillämpning av artikel 5 i direktivet borde ha sett till att avloppsvattnet från tätortsområdet Bryssel blir föremål för en andra rening och ytterligare rening beträffande kväve och fosfor innan det släpps ut i Senne. Sådan rening skulle ha genomförts senast den 31 december 1998.

19 Kommissionen har gjort gällande att det framgår av det program för genomförande som överlämnats av Konungariket Belgien att denna medlemsstat inte har iakttagit de tidsfrister som föreskrivs i direktivet när det gäller att inrätta system för uppsamling och rening av avloppsvatten från tätbebyggelse i huvudstadsregionen Bryssel, vilket innebär att Konungariket Belgien inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 17 i direktivet.

20 Domstolen konstaterar inledningsvis att Konungariket Belgien har medgett att det inte har införlivat direktivet, och särskilt dess artikel 17, inom den föreskrivna fristen.

21 Den belgiska regeringen har medgett sin underlåtenhet att uppfylla skyldigheterna enligt artikel 17 i direktivet men har till sitt försvar anfört, för det första, att de svårigheter som det inneburit att under 30 år genomföra de institutionella reformer som varit nödvändiga för att bevara staten som en enhet och de principer som ligger till grund för en rättsstat utgör synnerliga omständigheter som förklarar och rättfärdigar de problem som huvudstadsregionen Bryssel har stått inför. Dessa omständigheter utgör force majeure, eftersom det rör sig om svårigheter av särskild karaktär som ligger utanför Konungariket Belgiens kontroll.

22 Domstolen konstaterar i detta hänseende att de svårigheter som den belgiska regeringen har åberopat är helt och hållet av intern karaktär, eftersom de följer av landets politiska och administrativa organisation, och de kan således inte anses utgöra force majeure.

23 Av fast rättspraxis framgår för övrigt att en medlemsstat inte kan åberopa förhållanden i sin interna rättsordning, inbegripet sådana situationer som följer av dess federala organisation, som grund för att underlåta att uppfylla skyldigheter och iaktta frister som föreskrivs i ett direktiv (se i detta avseende dom av den 15 oktober 1998 i mål C-326/97, kommissionen mot Belgien, REG 1998, s. I-6107, punkt 7, och av den 13 april 2000 i mål C-274/98, kommissionen mot Spanien, REG 2000, s. I-2823, punkterna 19 och 20).

24 Den belgiska regeringen kan således inte åberopa dessa förhållanden för att rättfärdiga sin underlåtenhet att uppfylla skyldigheterna enligt direktivet.

25 Den belgiska regeringen har vidare anfört att kommissionen, efter den skrivelse från huvudstadsregionen av den 28 maj 1996 varigenom de belgiska myndigheterna begärde en förlängning av fristen för att införliva direktivet, var skyldig enligt artikel 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG) att beakta eventuella svårigheter som denna medlemsstat möter. Regeringen har gjort gällande att kommissionen därför antingen borde ha föreslagit en ändring av direktivet för att förlänga den föreskrivna fristen eller väntat med att väcka talan om fördragsbrott.

26 För det första kan det konstateras att medlemsstaterna, för det fall gemenskapslagstiftaren inte har ändrat ett direktiv för att förlänga genomförandefristerna, är skyldiga att iaktta de frister som ursprungligen föreskrivits.

27 Eftersom en sådan ändring inte har skett och med beaktande av att den belgiska regeringen till sitt försvar har åberopat force majeure, kan den belgiska regeringens argument i detta avseende inte rättfärdiga att de skyldigheter och tidsfrister som följer av direktivet inte har iakttagits.

28 Domstolen erinrar för det andra om att kommissionen inom ramen för det system som inrättats genom artikel 226 EG förfogar över ett utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller att väcka talan om fördragsbrott och att det inte ankommer på domstolen att bedöma huruvida kommissionen utövar detta utrymme på ett lämpligt sätt (se särskilt dom av den 27 november 1990 i mål C-209/88, kommissionen mot Italien, REG 1990, s. I-4313, punkt 16).

29 Härav följer att den belgiska regeringen inte kunde kräva av kommissionen att den väntade med att väcka denna talan om fördragsbrott.

30 Den belgiska regeringen har slutligen gjort gällande att kommissionen enligt artikel 10 EG även var skyldig att motivera sin vägran att tillmötesgå begäran om förlängning av de frister som föreskrivs i direktivet.

31 Även om artikel 8 i direktivet ger medlemsstaternas myndigheter möjlighet att till kommissionen lämna en begäran om förlängning av tidsfristen för att uppfylla kraven i artikel 4 i direktivet, kan det konstateras att den belgiska regeringen i sitt yttrande till domstolen har angett att den aldrig har gjort anspråk på att denna bestämmelse skall tillämpas för att rättfärdiga den begäran om förlängning av fristen för genomförande av direktivet som framställdes när Belgien anmälde sitt reningsprogram den 28 maj 1996.

32 När det gäller argumentet att artikel 10 EG har överträtts, är det under alla omständigheter tillräckligt att konstatera att det förhållandet att kommissionen inte har motiverat sin vägran att förlänga den frist som föreskrevs i direktivet inte rättfärdigar Konungariket Belgiens underlåtenhet att iaktta de skyldigheter som föreskrivs däri.

33 Det program för genomförande som överlämnats av Konungariket Belgien till kommissionen respekterar inte de frister som föreskrivs i direktivet när det gäller att inrätta system för uppsamling och rening av avloppsvatten från tätbebyggelse i huvudstadsregionen Bryssel, och den talan som väckts av kommissionen skall därför anses vara grundad.

34 Domstolen konstaterar följaktligen att Konungariket Belgien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 17 i direktivet genom att till kommissionen meddela ett program för genomförandet av detta direktiv som inte är förenligt med direktivet vad avser huvudstadsregionen Bryssel.

Rättegångskostnader

35 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Konungariket Belgien skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Konungariket Belgien har tappat målet, skall denna stat förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

följande dom:

1) **Konungariket Belgien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 17 i rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse genom att till kommissionen meddela ett program för genomförandet av detta direktiv som inte är förenligt med direktivet vad avser huvudstadsregionen Bryssel.**

2) **Konungariket Belgien skall ersätta rättegångskostnaderna.**

Moitinho de Almeida Schintgen Puissochet

Hirsch Macken

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 6 juli 2000.

R. Grass

Justitiesekreterare

J.C. Moitinho de Almeida

Ordförande på sjätte avdelningen